

Tyrimo projekto vykdytojo vardas ir pavardė Raimondas Garsonas

Prioritetinė tyrimų kryptis ir tyrimo pavadinimas Utenos krašto Peterburgo armonikininkai, armonikų meistrai ir jų pagamintos armonikos

Tyrimų projekto vykdymo laikotarpis (pradžia ir pabaiga); Kovo 25 – spalio 15 diena.

UTENOS KRAŠTO ARMONIKŲ MEISTRAI IR JŲ DARBO ARMONIKOS

Utenos krašte gyvavo ir tebegyvuoja senos muzikos instrumentų dirbimo tradicijos. Tai parodo bei patvirtina muzikos instrumentai, esantys pas muzikantus ir sukaupiti Utenos kraštotyros muziejuje. Nagingi lietuviai pasidarydavo tradicinius senovinius muzikos instrumentus, kopijuodavo ir net patobulindavo, t.y. padarydavo kitaip, naujai sukurtus bei gamintus fabrikuose, į Lietuvą atkeliavusius vėlesniais laikais. XX amžiaus pradžioje Utenos krašte buvo populiariu gaminti dumplinius instrumentus, ypač trieles Peterburgo armonikas.

Armonikas darydavo ir taisydavo paprastai patys muzikantai, dažniausiai mokantys kalvio, dailidės, laikrodininko ar kitokio amato. Meistrais jie tapdavo palaipsniui, pradėję taisyti įvairius savo instrumento gedimus. Kai kurie šio amato išmokdavo iš patyrusių meistrų. Pavyzdžiui, uteniškis Juozas Pakenis mokėsi pas Utenos rajono armonikų meistrą Justiną Rūką, kuris armonikas išmoko dirbti Peterburgo armonikų dirbtuvėse. Žinomo Utenos krašto armonikų meistro Jono Zabulionio teigimu, 1925 metais pas Justiną Rūką dirbo 5 mokiniai. Jonas Zabulionis dirbti ir taisyti armonikas du metus mokėsi pas Leopoldą Berniūną, gyvenusį Zarasų rajone. Prieš karą Jonas Zabulionis gamino armonikas vienas pagal Peterburgo arba Vienos tipo armonikos modelį. Jis tuo metu gyveno Vyžuonų seniūnijoje Dusynių vienkiemyje. Utenos kraštotyros muziejuje rengiant armonikų parodas teko matyti keletą armonikų su užrašu „ARMONIKŲ DIRBTUVE DUSYNIŲ VVIENKĖMY J. ZABULIONIO -1935 m. Toks užrašas įrodo meistro darbo autorystę bei palengvina armonikų tyrinėtojų darbą. Tačiau liko ir nežinomų meistrų, kurie pagamintuose instrumentuose jokių autorystę nurodančių įrašų ar ženklų nepadarė.

Armonikas gaminti buvo patogų dviems instrumentų meistrams. Kaip teigia armonikų tipo instrumentų tyrinėtojas A. Baika, bei pasakojo daugelis muzikantų, paprastai vienas padirbdavo balsų lenteles, suderindavo armonikas ir buvo laikomas pagrindiniu meistru. Kitas darė instrumento korpusą, dėkas, rezonatorius, dupleks ir apdailą. Metalinę mechanikos dalį dirbdavo arba pagrindinis meistras, arba jo porininkas. Dviese Peterburgo armonikas pokario metais gamindavo Jonas Zabulionis su Juozu Pakeniu, šalia gyvenančiu kaimynu, pagal Peterburgo armonikos modelį, įvedant vieną kitą modifikaciją. Juozas darė armonikos išorę, o Jonas - vidų. Jų gamyba, kaip daugelio kitų meistrų, turėjo savų ypatumų. Pasak armonikų tyrinėtojo A. Baikos, Peterburgo armonikų klaviatūros lentelės šie meistrai dirbo kelių sluoksnių, kiekvienam sluoksniui pritaikydami skirtingą medienos rūšį: pagrindui -juodalksnį, klavišų lizdams - klevą, liečiamai delno lentelės briaunai - juodąjį ąžuolą. Dumplėms vartojo kartoną, odą, kurią apklijuodavo kinų šilku. Armonikos medinės išorės lentelės būdavo faneruotos riešutmedžiu, inkrustuotos metalo gyslelėmis ir perlamutru.

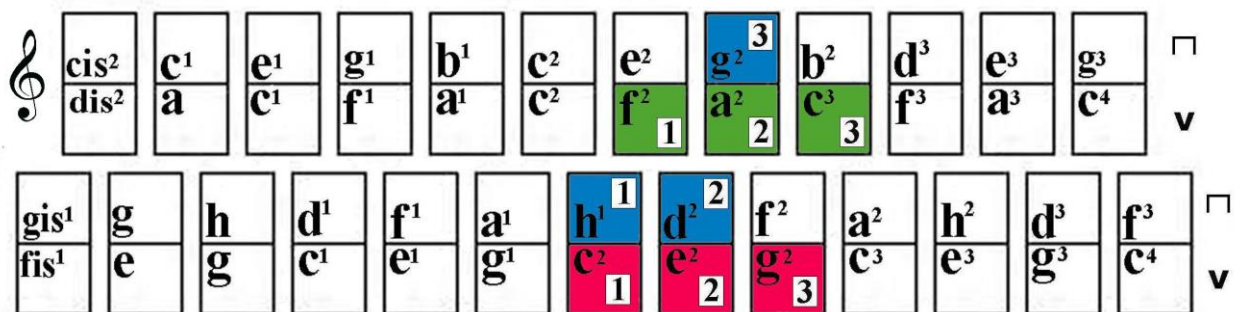
Sparčiai išpopuliarėjusi trieilė Peterburgo armonika mūsų krašto kultūroje šiuo metu jau bebaigianti išnykti. Tačiau nors ir seniai pagamintomis armonikomis dar tebegrojama. Reikia pasidžiaugti, kad Utenoje dar yra meistrų, šio tipo muzikos instrumentus taisančių, restauruojančių, pasigaminančių. Šiuos darbus tebedirba daugeliui uteniškių gerai žinomas instrumentų meistras Zenonas Radžiūnas ir muzikantas Kazimieras Mackonis. Jų ir kitų meistrų dėka galime išgirsti šiame krašte taip mėgtas dar tebeskambančias Peterburgo armonikas.

UTENOS KRAŠTO MUZIKANTŲ INSTRUMENTINIS STILIUS

Populiarių Utenos krašto instrumentinių kūrinių melodijų atlikimas pasižymi savitu muzikavimo stiliumi, pasireiškiančiu daugelį žavinčia, tačiau sudėtinga specialių žinių ir kasdieninių repeticijų reikalaujančia atlikimo maniera. Šio krašto instrumentinis stilius apima keletą muzikos kūrinių atlikimo krypčių, kurias sudaro ryškūs individualūs instrumentiniai stiliai. Jiems būdingi muzikantų, klausytojų, šokėjų ypač vertinami sodrūs akordiniai sąskambiai bei charakteringa melodinės linijos ir ritmo ornamentika. Individualūs instrumentiniai stiliai Utenos krašte visu savo grožiu atsiskleidžia muzikuojant daugelį ypatingu balsų skambesiu žavinčiomis trielėmis Peterburgo armonikomis. Paminėtini atlikėjai trielininkai: Povilas Matulis, Rimas Valentas Trainys, Bronius Ulčickas.

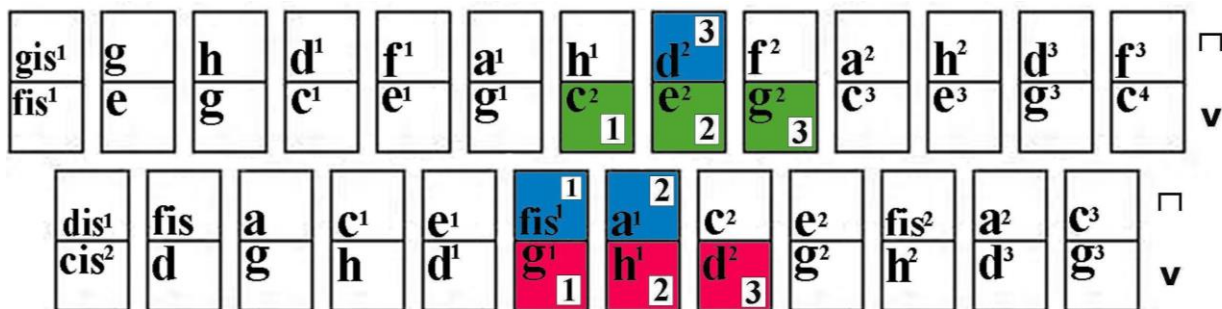
Individualus instrumentinis stilius ryškiai atsiskleidžia visą gyvenimą triele Peterburgo armonika griežiančio Povilo Matulio grojime. Jo grojimo mokymosi pradžia turėjo Vyžuonų muzikantas Pranas Levickas, tačiau šio muzikanto grojimas teliko vyresnių žmonių atmintyje. Povilo Matulio muzikavimas talpina tokias charakteringas savybes ir sąskambius, kurie būdingi ne tik uteniškių, bet ir šią tradiciją puoselėjančių senųjų, ypač dažnai žmonių minimų ir gerbiamų, Zarasų krašto muzikantų - Stanislovo Berniūno, Jono Dainio, Balio Spuro - atlikime. Povilui Matuliui grojant triele Peterburgo armonika galima išvystyti taikomą puikiai įvaldytą ir meistriškai išstobulintą dešinės rankos akompanavimą klavišais, tarsi gitaros stygomis. Šią kūrinių atlikimo manierą toliau vadinsime gitarinio akompanavimo principu. Tokiame muzikavime vieni dešinės rankos pirštai veda melodiją, o kiti pakaitomis groja smulkiomis gaidomis pulsuoju; bosą arba akordinius sąskambius. Toks grojimo būdas dar paryškina, pasodrina, o kartu ir dubliuoja kairės rankos akordinį akompanavimą.

Muzikantų armonikininkų Rimo Valento Trainio, Broniaus Ulčicko dešinės rankos gitarinio akompanavimo principas kitoks, dažniau sutinkamas melodinių eilučių pabaigose, kadencijose. Melodinių eilučių pabaigos, kartais ir pradžios puošiamos ir akcentuotai paryškinant. Šių muzikantų stiliui ypač būdinga improvizacija, kai tradicijos rėmuose dažnai vis kitaip sugrojama melodinės linijos ir ritmo ornamentika. Pagrindinė melodinė linija apipinama ypač lengvai išgrotomis trumpos ritminės vertės natomis, iš kurių susidaranti ritminės formulės kaskart komponuojamos vis kitaip. Dalis atliekama melodiją puošiančių savybių išlieka visuomet, tačiau muzikantams nuolat grojant ir koncertuojant jų meistriškumas auga, tuomet ornamentika ir improvizacija vis sudėtingėja. Muzikantas Rimas Valentas Trainys mėgsta groti Peterburgo armonika per dvi eiles kaitalioji tonacijas, kada melodiją grojanti dešinė ranka peršoka nuo pirmos ir antros armonikos klaviatūros eilių į antrą ir trečią.

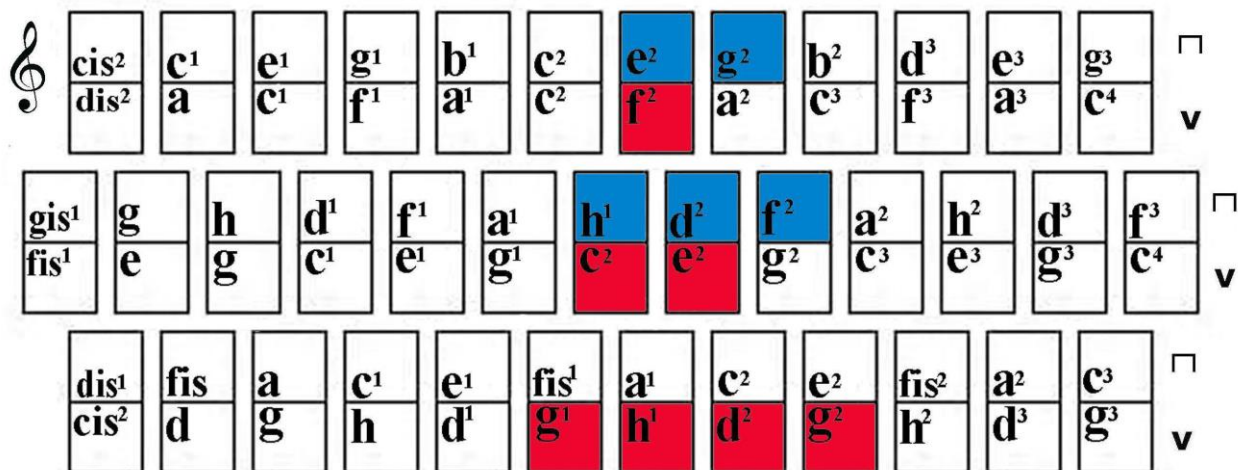
1 piešinukas. Antra ir trečia (iš apačios Peterburgo armonikos eilė). Raudona ir žalia spalva dupleis traukiame, o mėlyna – stumiam. Skaičiai, reiškia pirštus. Labai aiškiai matyti, kokie garsai naudojami dupleis stumiant, kokie traukiant.

Tas pats tik kitoje tonacijoje:

2 piešinukas. Pirma ir antra (iš apačios Peterburgo armonikos eilė)

Kartais tas pats muzikantas dėl patogesnio dumpliavimo groja kūrinį per tris eiles. Tuomet jis pakartodamas tas pačias natas duple tiek glaudžia, tiek traukia. Tokia yra Puodžių polka iš muzikanto R.V. Trainio repertuaro.

3 piešinukas. Trys Peterburgo armonikos eilės.

Peterburgo armonika turi jai būdingą repertuarą. Didžiąją muzikantų atliekamų kūrinių dalį sudaro šokiai ir maršai, tačiau yra ir dainų, atliktų su Peterburgo armonikos pritarimu. Populiarūs šokiai: polkos, valsai, fokstrotai, yra lietuviškų ir kitų šokių. Muzikantai dažniausiai grojo po vieną, tačiau kartais jiems pritardavo būgnelis ar smuikas.

Senesnioji muzikantų karta

Bronius Ulčickas

Gimė 1918 m. Minske, gyveno Devyniaviršės k., Saldutiškio sen., mirė 2007 m. Groti Peterburgo armonika, būdamas 15 metų, išmoko iš savo tėvo Vaclovo. Jaunystėje Bronius dažnai pagrodavo vakarėliuose, vestuvėse, tik „kai užėjo rusai“ teko grojimą nutraukti, nebent kur patyliukais... Koncertuoja įvairiuose rajoniniuose renginiuose. Broniaus atliekami kūriniai ne kartą skambėjo per radiją, jis dalyvavo ir televizijos laidoje „Gero ūpo“. Muzikantas groja jaunystėje išmoktas įvairias liaudies melodijas. Visos kūrinių melodijos išbaigtos, išgrotos su variantais, labai greitu tempu nepasižymi. Kai kurie jo atliekami kūriniai turi net keturias dalis, pavyzdžiui, populiari polka „Ištekės Marceliutė“, nors dauguma muzikantų žino tik dvi.

Jonas Ruzgas

Gimė 1917 m. Utenoje, gyveno Puodžių k., Utenos sen., mirė 2017 m. Groja triele Peterburgo armonika, pagaminta 1935 metais Utenoje gerai žinomo armonikų meistro Jono Zabulionio. Šia armonika, būdamas 8 metų, groti išmoko iš tėvo Jurgio Ruzgo. Vėliau išmoko groti ir mygtukiniu akordeonu (bajanu). Su smuikininku Antanu Kibicku iš Utenos mėgo pagroti pasilinksminimuose, šokiuose, vestuvėse. Peterburgo armonika moka groti ir Jono žmona Jurgilija, gimusi 1936 m. Strokinių k., Ignalinos r. įvairiuose renginiuose Ruzgai grodavo dviese - Jurgilija su Peterburgo armonika, o Jonas mygtukiniu akordeonu.

Jonas Jukna

Gimė 1919 m. Antadrajos k., Sudeikių sen., gyveno Sudeikiuose., mirė 2007 m. Groti klarnetu pradėjo nuo 11 metų, vėliau instrumentą pakeitė. Dauguma giminių buvo muzikantai, todėl kitais muzikos instrumentais mokytis buvo iš ko. Tėvas Jonas Jukna, dažnai tuo metu vykęs į Peterburgą, išmoko groti triele Peterburgo armonika, tad išmokė ją groti ir savo sūnų. Vėliau Jonas išmoko groti smuiku. Pastebėjęs jo talentą, jaunimas kviesdavo pagroti per šokius ar vestuves. Jonas 4 metus mokėsi pas vargonininką ir tapo Sudeikių bažnyčios vargonininku, kuriuo buvo daugiau nei 40 metų.

Vidutinioji muzikantų karta

Vytautas Kerpiškis

Gimė 1930 m. Anykščių rajono Vaitkūnų kaime, dabar gyvena Utenoje. Pagrindinis muzikos instrumentas – Peterburgo armonika. Kai Vytautui buvo 7 metai, senelis Juozas jį pradėjo mokyti groti su savo armonika. Pastarasis caro laikais buvo išvažiavęs uždarbiauti į Sankt Peterburgą, iš ten parsivežė armoniką. Jis buvo senas muzikantas. V. Kerpiškis pasakojo, kaip grodavo Sankt Peterburge: „Sueidavo ponai su frakais apsivilkę, 10 auksinių man duodavo už vakarų, užugrajimų.“ Vytautas jaunystėje buvo pagrindinis kaimo muzikantas, kuris nuolat grojo šokiuose, visuose pasilinksminimuose, gegužinėse ir apie dešimt vestuvių, nes kaime niekas daugiau negrojo jokių instrumentu. Po armijos vedė, tad grojo mažiau, tik gimtadieniuose ir per rinkimus. Dvylika metų dirbo kolūkio pirmininku, todėl tuomet vengė pasirodyti mokačiu groti, kad nereikėtų lankytis visose šventėse. Muzikantas turi dvi Peterburgo armonikas. Pirmąją prieš 20 metų pirko iš muzikanto, gyvenusio Anykščių rajone, Kavarske. Prieš 15 metų buvo nusipirkęs armoniką iš Salako, bet greit pardavė. Dabartinę Peterburgo armoniką pirko apie 2006 m. Utenoje iš muzikanto Juozo Pelūryčio. Muzikantas vertino muzikos instrumentų garsų skambesio grožį. Tuo laikotarpiu nusipirko ir pats išmoko groti akordeonu, rusiška armonika: „Turėjau rusišką armoniką, bet aš jos nemėgau, nepatiko, balsas negražus, pardaviau dar pigiau. Akordeonu grojau ir dar turiu. Pats išmokau prieš kokius 10 metų.“ Pastaraisiais metais muzikantas grojo Utenos rajone vykstančiuose renginiuose. Pirmoje respublikinėje „Peterburgo armonikų šventėje“ 2010 m. grojo kapelijoje su Antanu Gasperaičiu dviem Peterburgo armonikom ir Algirdu Navaglausku, mušusiu būgną. Antroje šventėje 2012 m. grojo su A. Gasperaičiu dviem Peterburgo armonikom. Koncertavo ir kitur: Pačkėnuose, Biliakiemyje, kultūros dabuotojų šventėje Utenoje. Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinį diską Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013.

Antanas Gasperaitis

Gimė 1931 metais Utenos rajono Tauragnų seniūnijos Juodiškių kaime, dabar gyvena Griūčių kaime. Groja lūpine armonikėle, cistra, smuiku, Peterburgo ir rusiška standartizuota armonikomis, įvairiais senoviniais piemenų instrumentais. Peterburgo armonika grojo ir jo tėvas Adomas. Antanas lūpine armonikėle pradėjo muzikuoti nuo 5 metų, Peterburgo armonika groti pradėjo taip pat anksti. Jaunystėje, daugiausia vienas, griežė gegužinėse ir vakaruose. Mėgsta groti Vokietijoje pirktą cistrą, ją skambina su plektru ir pirštais. Apie armonikas pasakoja taip: „Turiu gana anksti, nuo karo

metų iš vokiečių įsigytą, svainio už lašinius pirktą dviejų eilių armoniką „Hohner“. Kai atvažiuoja pagrot Vytautas Kerpiškis, aš jam pritariu. Turiu ir iš kaimynų įsigytą rusišką armoniką.“ Vėliau, susidomėjęs lietuvių tradiciniais instrumentais, pradėjo juos gaminti. A. Gasperaičio namuose be įvairių pirktinių instrumentų yra savos gamybos kanklės, šiaudo birbynės, tošies trimitai, ožragiai, lamzdeliai, pūslinė ir kiti. Jais buvo muzikuojama jo suburtame ansamblyje. Grojo jis pats, jo sūnūs Nerijus ir Gytis, Kazimieras Preikša. Atlikdavo liaudies daineles, polkas, šokių melodijas. A. Gasperaitis pasakojo: „Su stomatologu Preikša ir dviem sūnais, pakviesti etnomuzikologės, LMTA dėstytojos doc. Laimos Burkšaitienės, vykome net į Maskvą pristatyti piemenų instrumentus ir jais pagroti. Buvom Eržvilke, Rumšiškėse, o šiaip daugiau vietoj. Apie mus buvo rašyta ir Baltarusijos spaudoje.“ Muzikavimo tradiciją tęsia sūnus Gytis, kuris nuo studentavimo laikų dainuoja, groja cimbolais doc. E. Vyčino vadovaujamame ansamblyje „Visi“. A. Gasperaitis muzikuoja Utenos rajono kultūros, švietimo, kraštotyros muziejaus, respublikiniuose renginiuose. Daugelį metų dalyvavo Laimos Kulakauskienės vadovaujamo folkloro ansamblio „Levindra“ veikloje. Respublikinėje Peterburgo armonikų šventėje Utenoje 2010 metais grojo kapelijoje trise – A. Gasperaitis su V. Kerpiškiu dviem Peterburgo armonikom, būgną mušė Algirdas Navaglauskas. 2012 metais grojo su V. Kerpiškiu, o 2016 metais – vienas. A. Gasperaitis daugelį metų rinko medžiagą apie Utenos krašto istoriją, kultūrą, žymius žmones. Surinktą medžiagą publikavo knygose, įvairiuose leidiniuose, enciklopedijose ir kitur. Taip pat jis – aktyvus kraštotyrinių, literatūrinių, visuomeninių renginių dalyvis, rašo eiles, miniatiūras, yra iš- leidęs poezijos rinkinių, sukaupęs fotografijų rinkinių ir kt. A. Gasperaitis apdovanotas Utenos rajono kultūros ir meno premija (2000 m.), Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos premija, padėkos raštais, Atminimo ženklu Utenos miesto 750-mečio proga (2011 m.). Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinį diską: Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013.

Povilas Barzda

Gimė 1931 m. Zarasų rajono Kimbarišio kaime, apie 30 metų gyvena Utenoje. Pagrindinis muzikos instrumentas – Peterburgo armonika. Yra kilęs iš muzikantų šeimos. Būdamas dešimties metų, mokėsi groti iš tėvo Petro Barzdos, paaugęs, pats grojo įvairias išgirstas melodijas diatonine vienos eilės armonika. Vėliau įsigijo trieilę Peterburgo armoniką. Šiuo instrumentu grojo ir jo brolis Petras. Sesuo Elena, gyvendama Vilučiuose, skambino gitara, o motina Ona turėjo gražų balsą ir buvo labai gera dainininkė. Dabartinę trieilę Peterburgo armoniką muzikantas pirkė 2014 m. iš uteniškio muzikanto Rimo Valento Trainio. Jaunystėje muzikantas Peterburgo armonika grojo Kišūnų kaimo (Užpalių sen.) mokyklos vaidinimuose, šokiuose, gegužinėse, giminių susibūrimuose, krikštynose ir vestuvėse. Maždaug prieš 20 metų išmoko groti ir rusiška armonika. Pastaraisiais metais rusiška ir Peterburgo armonikomis groja liaudies muzikanto Kazimiero Streikaus vadovaujamoje Utenos rajono neįgaliųjų draugijos kapeloje „Vyturiai“. Su šiuo kolektyvu koncertuoja įvairiuose Utenos miesto, rajono ir draugijos renginiuose Lietuvoje, televizijos laidoje „Duokim garo“. Taip pat groja, koncertuoja su pagyvenusių žmonių ansambliu „Utenos radasta“. 2011 m. grojo kompaktinio disko „Utenos krašto muzikantai“ pristatymo koncerte. P. Barzda 2010–2016 m. Utenoje grojo respublikinėje Peterburgo armonikų šventėje. 2012 ir 2016 m. kartu su K. Streikumi (bajanas) grojo Tarptautiniame konkurse-varžytuvėse „Armonikierių du@i“ Molėtuose. Muzikanto atliekami kūriniai įrašyti į kompaktinį diską: Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013.

Povilas Matulis

Gimė 1935 m. Utenos rajono Vyžuonų seniūnijos Zabludavų kaime, gyveno Narkūnų kaime, mirė 2015 metais. Pagrindinis muzikos instrumentas buvo trieilė Peterburgo armonika. Groti ją mokėsi nuo 16 metų iš savo kaimyno, muzikanto Prano Levicko. P. Matulis buvo ir savamokslis

būgnų meistras. Pasižiūrėjęs į to paties kaimyno turėtą būgną, pats ėmė daryti didelius būgnus su žalvario lėkštėmis. Būgną muša kūlele arba spausdamas savadarbiu pedalu. Būgnus mėgo dažyti ryškiomis spalvomis – balta, rožine, šviesiai žalia. Taip pat restauravo ir darė mažuosius būgnelius Utenos meno mokyklos folkloro ansamblio „Sietynas“ mokiniams. Muzikantui būdinga groti senoviniu, puošniu, sudėtingu atlikti Peterburgo armonikos grojimo stiliumi. Jam būdingas kairės rankos boso dubliavimas dešinės rankos pirmu pirštu – smiliumi. Šiuo pirštu smulkūs garsai, pasak muzikanto, grojami juos „išdrebinant, išvirpinant“, o tuo pačiu metu kitais šios rankos pirštais buvo atliekama melodija. Muzikanto grojimą galima pamatyti ir pasiklausyti filme „Lietuvių liaudies muzikos instrumentų paslaptys“. Tai Utenos švietimo centro ir Utenos kraštotyros muziejaus užsakymu ir etnomuzikologo R. Garsono rūpesčiu 2011 m. parengtas edukacinis filmas apie senųjų liaudies muzikos instrumentų gamybą. Šiame filme P. Matulis griežia Peterburgo armonika, pritardamas dideliu savo gamybos būgnu. Muzikantas jaunystėje grojo vakaruškose, šventėse, vėliau – įvairiuose koncertuose, rajoniniuose, respublikiniuose renginiuose. 2004 m. grojo Utenos rajono etnoinstrumentologinėje ekspedicijoje užrašytų muzikantų koncertuose Utenoje ir Vilniuje, 2008 m. – R. Garsono knygos „Utenos krašto muzikantai“ pristatyme, 2009 m. – Lietuvos tūkstantmečio dainų šventėje, 2011 m. – „Juozapinių mugėje“ Utenoje ir kitur. Dalyvavo regioninėse armonikininkų varžytuvėse „Antano armonika“ 2010 m. Širvintų rajono Musninkų miestelyje ir pelnė trečią vietą. Vėliau prisijungė ir keletą metų grojo liaudies muzikanto Kazimiero Streikaus vadovaujamoje Utenos rajono neįgaliųjų draugijos kapeloje „Vyturiai“, kurioje mušė didelį savo gamybos būgną. Su šiuo kolektyvu koncertavo įvairiuose Utenos miesto, rajono ir draugijos šventėse ir renginiuose Lietuvoje. Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinius diskus: Utenos krašto muzikantai / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2011; Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013; skaitmeniniame vaizdo diske Lietuvių liaudies muzikos instrumentų paslaptys, edukacinis filmas apie senųjų liaudies muzikos instrumentų gamybą. / Utenos švietimo centras 2011.

Rimas Valentas Trainys

Gimė 1941 m. Utenos rajono Puodžių kaime, dabar gyvena Utenoje. Nuo pat vaikystės, nusiklausęs nuo tėvo Juozo Trainio, pradėjo groti Salako meistrų 1947 m. pagaminta trieilė Peterburgo armonika. Vėliau tėvas Vilniuje nupirko dvieilę „belaruską“. Išmokęs groti su dvieile armonika, nuo 16 metų buvo pagrindinis muzikantas šokiuose, grojo draugų rate, jubiliejuose ir kitomis progomis. Vėliau trieilę padėjo ir ilgą laiką nelietė. Chromatine armonika grojo Rimanto Gimbučio vadovaujamoje Utenos autotransporto ūkio kapeloje „Vygė“. Iš tėvo paveldėta Peterburgo armonika buvo prisiminta ir „nuo spintos nukelta“ 2001 m., po pažinties su etnomuzikologais Rima ir Raimondu Garsonais. Tuomet vėl ją paėmęs į rankas, prisiminė kūrinius, nes buvo paprašytas pademonstruoti armonikas Utenos muzikos mokykloje besimokantiems R. Garsonienės mokiniams. Koncerte kartu grojo ir meistrišką muzikavimą būgneliu su pagaliuku rodė K. Streikus ir vyriausias to meto tradicinis muzikantas, šviesaus atminimo Leonas Andrašius (1926–2005), dailiai griežęs smuiku. Netrukus šie trys muzikantai sudalyvavo LRT laidoje „Duokim garo“, pradėjo groti kapeloje „Muzikantai iš pa Utenas“. Utenoje buvo atgaivinta tradicinė kapela: Leonas Andrašius ir Aušrinė Garsonaitė griežė smuikais, Rimas Valentas Trainys – Peterburgo armonika, Raimondas Garsonas – lamzdeliu, trimitu, gitara ir Peterburgo armonika, Rima Garsonienė – basedla ir mažuoju būgneliu, Kazimieras Streikus – mažuoju būgneliu. Po metų K. Streikus pradėjo groti su šeimos ir kitomis kapelomis. Armonikininkas R. V. Trainys ne tik koncertuoja, populiariai Peterburgo trieilę ir jos repertuarą, bet ir prisideda prie naujų muzikantų mokymo. Utenos kraštotyros muziejuje 2011 m., sveikinant V. Trainį su 70 metų jubiliejumi, kartu grojo trijų kartų „peterburgskininkai“ – R. V. Trainys, R. Garsonas, R. E. Šinkūnas, būgnelį mušė R. Garsonienė, Jonas Ilčiukas, Brigita Miliūtė, Eimantas Gruodis ir kiti mokiniai. Muzikanto

atliekamus kūrinius mokosi, koncertuoja ir kai kuriuose koncertuose kartu groja folkloro ansamblio „Sietynas“, kapelos „Sietynėlis“ buvę ir esami jaunieji armonikininkai: Svajūnas ir Jonas Ilčiukai, Mindaugas Katinas, Eligijus Šinkūnas, Deividas Pernavas ir kiti. 2013 m. Vilniuje, Kirtimų kultūros centro organizuotose kūrybinėse dirbtuvėse „Etno aš“ lektorės uteniškės, etnomuzikologės, doktorantės Tomos Grašytės kalbintas tradicinis muzikantas R. V. Trainys ir etnomuzikologas R. Garsonas dalinosi prisiminimais ir asmenine patirtimi, kaip jie mokėsi groti Peterburgo armonika. Taip pat jie abu vedė praktinius grojimo Peterburgo armonika užsiėmimus susirinkusiems studentams, folklorinių kolektyvų muzikantams. Labai norintys išmokti groti aplanko R. V. Trainį ir namuose. R. Garsonas, A. Leščinskas, V. Rimkus, A. Martinėlis taip pat buvo atvykę individualių pamokų. Muzikanto kompaktinio disko ir paskelbtų įrašų interneto tinklapyje (www.youtube.com) klausosi ir mokosi įvairaus amžiaus, patirties Lietuvos muzikantai. R. V. Trainys su kapelija „Muzikantai iš pa Utenas“ groja Utenos miesto šventėje, per Jonines, Užgavėnes, Žolinę ir kitas šventes. Dalyvauja įvairiuose koncertuose, festivaliuose Molėtų, Kupiškio, Anykščių, Ignalinos, Rokiškio, Druskininkų ir kituose Lietuvos rajonuose. Tradiciniame tarptautiniame liaudiško muzikavimo festivalyje „Sėlos muzikantai“ Dusetose, Zarasuose groja beveik kasmet nuo kapelos susibūrimo. Tarptautiniame instrumentinio folkloro festivalyje „Griežynė“, tarptautiniame folkloro festivalio „Skamba skamba kankliai“ koncerte „Grajyk, muzikėla“, tarptautiniame folkloro festivalyje „Baltica“, Dainų šventėse Vilniuje. Teko koncertuoti Latvijoje, Lenkijoje, Belgijoje. Muzikantas filmavosi ne vienoje televizijos laidoje: „Vakaro autografas“ (LRT), „Meile mano“ (TV3), „Girių takais“ (Lrytas.tv). Nuo 2001 m. dalyvauja LRT laidoje „Duokim garo“, kurioje 2006 m. laimėjo žiūrovų prizą – koncertinę kelionę į Briuselį. R. V. Trainiui patinka groti ne vienam, o su būgnelininku, duetu, kapela ar ansambliu. Respublikinėje „Peterburgo armonikų šventėje“ Utenoje dalyvauja nuo 2010 m., groja su kapela „Muzikantai iš pa Utenas“ ir su būgnelininke R. Garsoniene arba K. Streikumi. Respublikinėje kaimo kapelų ir liaudies muzikantų šventėje „Linksmoji armonika“ Utenoje groja su kapela, duetu su A. Mieliausku, trise – prisijungus K. Kuzmickui ar dviese su K. Streikaus mažojo būgnelio pritarimu. Grodamas Peterburgo armonika, vienas pritarti mažuoju būgneliu būtinai pasikviečia K. Streikų arba R. Garsonienę, yra tekę būgneliu pritarti ir jos mokiniams. Tokiu duetu muzikantas grojo R. Garsono knygos „Utenos krašto muzikantai“ pristatyme 2008 m., kompaktinio disko „Utenos krašto muzikantai“ pristatyme 2011 m. ir kitur. Po vieną ir Peterburgo armonikų duetu R. V. Trainys su A. Mieliausku grojo Lietuvos, Latvijos ir Estijos kaimo muzikantų ir kapelių festivalyje „Ant rubežiaus“ Šiauliuose (2013 m.), Aukštaitijos muzikantų suėjime Daugailiuose, renginiuose Molėtuose, Širvintose, Biržuose ir kitur. K. Kuzmickui Molėtuose pradėjus rengti varžytuves „Armonikierių du@i“, R. V. Trainys duetu grojo su R. Garsonu, A. Mieliausku, A. Martinėliu. Teko groti ir Peterburgo armonikininkų ansamblyje su Lietuvos muzikantais: A. Mieliausku, K. Kuzmicku, F. Jaliniausku, P. Žalaliu, B. Žilinsku, V. Rimkumi, A. Martinėliu, jaunais muzikantais – D. Maslausku ir M. Didžioku ir kitais. Su šiuo kolektyvu koncertavo LRT laidoje „Duokim garo“, Molėtuose ir kitur. Grodamas vienas ir duetu, R. V. Trainys yra pelnęs įvairių apdovanojimų. Regioninėse armonikininkų varžytuvėse „Aukštaitijos armonika“ Biržuose 2009 m. jam buvo suteiktas „Geriausio armonikininko“ įvertinimas. 2016 m. liaudies muzikantų – armonikierių šventėje „Gelgaudiškio armonika“ Gelgaudiškyje (Šakių r.) pelnė antrą vietą. Dalyvavo regioninėse armonikininkų varžytuvėse „Antano armonika“ Širvintose, kur 2008 ir 2017 m. pelnė pirmą vietą. Tarptautiniame konkurse-varžytuvėse „Armonikierių du@i“ Molėtuose 2011 m. grojo duetu su R. Garsonu ir gavo nominaciją „Polkų misteriai“. 2012 m. R. V. Trainys grojo duetuose su R. Garsonu ir su A. Mieliausku, su pastaruoju muzikantu pelnė pirmą vietą ir „Publikos numylėtinių“ nominaciją. 2013 m. grojo su A. Mieliausku ir pelnė „Polkų virtuozų“ nominaciją. 2014 m. grojo su A. Mieliausku ir pelnė pirmą vietą. 2016 m. grojo su Antanu Martinėliu ir pelnė trečią vietą. Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinius diskus: Utenos krašto muzikantai / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2011; „Muzikantai iš pa Utenas“ / „3 x 2“ – romansai, jaunimo ir meilės dainos. „Tik nerami mana širdis“ 2004 m. / sudarytojas Arvydas Kirda; Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika /

sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013; R. V. Trainio ir A. Mieliausko duetas dalyvavo LRT laidoje „Gimtoji žemė“, kurioje rodyta respublikinė kaimo kapelų ir liaudies muzikantų šventė „Linksmoji armonika“ Utenoje 2014 m. (2014-11-29).

Juozas Pelūrytis

Gimė 1942 m. Griniškio k., Kuktiškių sen., dabar gyvena Naujasodžio k., Vyžuonų sen. Pradėjo groti trieilę Peterburgo armonika nuo 8 metų. Dabartiniu metu groja įžymaus Zarasų krašto meistro Leopoldo Berniūno pagaminta trieilę Peterburgo armonika, pirktą iš muzikanto Guobužo. Muzikantas dar moka groti akordeonu ir vokiška armonika „Hohner“.

Kazimieras Mackonis

Gimė 1943 m. Ignalinos rajono Pivoriškės kaime, dabar gyvena Utenoje. Nuo pat mažų dienų muzikavo. Grojo lūpine armonikėle. Būdamas 12 metų, grojo akordeonu, kurį tėvas Bernardas Mackonis atsivežė iš Leningrado (dabar – Sankt Peterburgo). Pagrindinis jo mokytojas ir buvo tėvas. Pasak K. Mackonio, jo senelis, pamatęs, kad sūnus Bernardas gali groti, nupirko jam paprastą armoniką, o vėliau, pardavęs tris karves, parvežė Peterburgo armoniką. Tėvas labai brangiai kainavusią armoniką pardavė dvarininkams, o paties padirbtą bajaną iškeitė į vieną namo galą. Muzikantas džiaugėsi, kad jam liko vienas iš tėvo sumeistraitų bajanų. Bernardas Mackonis mokėjo groti Peterburgo armonika, bajanu, akordeonu, taisė ir gamino muzikos instrumentus. Šio amato vėliau išmoko ir Kazimieras. Jau daugelį metų ne tik Utenos apylinkių, bet ir Lietuvos muzikantai jam veža taisyti dumplinius muzikos instrumentus. K. Mackonis groja savo paties pagaminta trieilę Peterburgo armonika, taip pat tėvo pagamintu bajanu. Nors pagrindinis instrumentas yra akordeonas, tačiau jo grojimo stilius akordeonu panašus į muzikantų, grojančių trieilę Peterburgo armonika. Grodamas, mėgsta ir padainuoti. Muzikantas jaunystėje grojo šokiuose, gegužinėse, jubiliejuose, vestuvėse. Koncertuoja įvairiuose rajoniniuose ir respublikiniuose renginiuose. Mėgsta groti drauge su kitais muzikantais – armonikininku, būgnelininku. Po 2004 m. Utenos rajone vykusios instrumentologinės ekspedicijos, kurią surengė Lietuvos nacionalinis etninės kultūros centras ir Utenos kraštotyros muziejus, R. Garsono surengtame muzikantų koncerte K. Mackonis grojo su Peterburgo armonika griežusiu Valentu Trainiu, būgneliu pritarė Rima Garsonienė. 2011 m. grojo kompaktinio disko „Utenos krašto muzikantai“ pristatymo koncerte. Respublikinėje Peterburgo armonikų šventėje dalyvavo 2010–2016 metais. Įvairiuose renginiuose K. Mackoniui mažuoju būgneliu dažniausiai pritaria uteniškis Kazimieras Streikus. Tarptautiniame konkurse-varžytuvėse „Armonikierių du@i“ 2012 m. Molėtuose K. Mackonis grojo akordeonu, o K. Streikus – rusiška chromatine armonika, pelnė nominaciją „Virtuoziškiausias duetas“. Keletą kartų grojo LRT laidoje „Duokim garo“. Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinius diskus: Utenos krašto muzikantai / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2011; Peterburgo armonika: Lietuvos instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013.

Jaunesnioji muzikantų karta

Mindaugas Didžiokas

Gimė 1998 metais Utenoje, gyvena Utenos rajono Daugailių miestelyje. Muzikuoti pradėjo nuo 10 metų. Groja įvairiais instrumentais: akordeonu, pianinu, mandolina, gitara, diatonine ir chromatine armonikomis, bosine gitara, Peterburgo armonika. 2017 metais baigė UMM, muzikavimo akordeonu mokėsi mokytojos Renatos Buzėnaitės klasėje. Į mokytojos R. Garsonienės vadovaujamą folkloro studiją ir kapelą „Sietynėlis“ ateina pagroti Peterburgo armonika. Daug ko išmoko iš muzikanto P. Leleikos, grodamas jo vadovaujamoje Utenos kultūros centro Daugailių skyriaus jaunimo kapeloje „Daugailių berniokai“. Taip pat groja UKC kapeloje „Skylėta kepurė“ (vad. Deividas Gavėnas) ir Utenos miesto kapeloje „Gija“ (vad. Nijolė Grigienė). Groja ne tik koncertuose, bet ir varžytuvėse. Tarptautiniame konkurse-varžytuvėse „Armonikierių du@tai“ 2012

ir 2014 metais, grodamas su P. Leleika, pelnė nominaciją „Linksmiausias duetas“. Aukštaitijos armonikierių varžytuvėse Dainavoje (Ukmergės r.) 2015 metais laimėjo žiūrovų prizą. LRT laidoje „Duokim garo“ grojo su Daugailių kapela „Daugailių berniokai“. Tačiau besišavintis instrumentine liaudies muzika jaunas muzikantas sako: „Mano mylimiausias instrumentas yra Peterburgo armonika, jos skambesys verčia įsijausti ir įsiklausyti to nuostabaus tembro. Mano armonikierių armonikieriai yra Algimantas Mieliauskas, Kęstutis Kuzmickas, Vytas Rimkus, o pats nuostabiausias armonikierius yra Mykolas Sipavičius. Peterburgo armoniką pirmą kartą paėmiau į rankas tarptautiniame konkurse varžytuvėse „Armonikierių du@i“ Molėtuose. Ten susipažinau su geriausiais Lietuvos muzikantais, tada iš aplinkinių, klausydamas ir pats bandydamas, pagrojau savo pirmą kūrinėlį.“ Peterburgo armonika Mindaugas grojo Utenos muzikos mokyklos ir rajono renginiuose, tarptautiniuose festivaliuose: „Sėlos muzikantai“, „Ant rubežiaus“ (2016 metais), su būgnelininku A. Maniušiu – „Atataria lamzdžiai“ (2017 metais). Dalyvavo respublikinėje Peterburgo armonikų šventėje Utenoje (2016 metais) ir varžytuvėse „Mažoji armonika“ (2017 metais). Tais pačiais metais su mažąjį būgnelį mušusiu E. Šinkū- nu tapo konkurso „Tramtatulis“ laureatais. Kernavėje (Širvintų r.) vykusį laureatų koncertą filmavo ir TV laidą kūrė LRT televizija. Jam teko pagroti ir Peterburgo armonikininkų ansamblyje su žinomais Lietuvos muzikantais: K. Kuzmicku, F. Jaliniausku, P. Žalaliu, B. Žilinsku, V. Rimkumi, A. Martinėliu, J. Romaška, būgnelininku K. Streikumi, D. Maslausku, šviesaus atminimo A. Mieliausku. Su ansambliu dalyvavo LRT laidoje „Duokim garo“ (2016, 2017 metais), Molėtų miesto šventėje (2017 metais). Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinius diskus: Tramtatulis 2017: laureatų įrašai / sudarytoja Jūratė Šemetaitė, Vilnius: LNK C įrašų studija, 2017; LNK C mediateka; Lietuvos vaikų ir moksleivių – liaudies kūrybos atlikėjų – konkurso Tramtatulis 2017 laureatų koncertas Kernavėje, LRT mediateka /2017 08 26/.

Jonas Ilčiukas

Gimė 2002 metais Utenoje, gyvena Utenos rajono Pakalniškių kaime. Nuo 2011 metų lanko UMM (anksčiau – Utenos muzikos mokykla), yra mokytojos R. Garsonienės vadovaujamo folkloro ansamblio „Sietynas“ ir kapelos „Sietynėlis“ muzikantas. Jonas mokosi groti mažuoju būgneliu, rusiška standartizuota, Peterburgo ir „Hohner“ armonikomis, cimbolais, kankliuoti, pūsti lamzdelį, skudu- čius, ragus, dainuoti, šokti. Mokytoja R. Buzėnaitė moko muzikuoti akordeonu. Etnomuzikologas R. Garsonas konsultuoja, kaip Peterburgo armonika atlikti Utenos krašto muzikantų repertuarą. Tradicinio muzikavimo kursuose Visagine groti armonikomis moko etnomuzikologas A. Kirda, cimbolais – doc. E. Vyčinas. Brolis S. Ilčiukas pamoko groti bajanu. J. Ilčiukas kapeloje „Sietynėlis“ pradėjęs groti mažuoju būgneliu, vėliau į rankas paėmė Peterburgo armoniką, o ansamblyje, pasikeisdamas, groja visais instrumentais, kuriais moka. Kartu su kapela ir ansambliu Jonas koncertuoja įvairiuose Utenos meno mokyklos, kultūros centro, kraštotyros muziejaus ir Dievo apvaizdos bažnyčios renginiuose. Taip pat yra pasirodęs daugelyje respublikinių renginių: Dainų šventėse, Gatvės muzikos dienoje, Muziejų naktį bei tarptautiniuose festivaliuose: „Skamba skamba kankliai“ (Vilniuje), „Zalvynė“ (Zarasuose), „Baltų raštai“ (Kaune). J. Ilčiukas, grodamas su kapela „Sietynėlis“, ne kartą pelnė prizines vietas. Konkurse „Tramtatulis“ 2015 metais tapo laureatais, „Kaimynėli, būki svečias“ 2016 metais Širvintose pelnė diplomą ir piniginį prizą, „Volunge šauk ažuole“ Utenoje 2017 metais su kapelos draugais tapo laureatais. Be to, kartu su kapela Jonas dažnai groja tradicinių šokių vakaruose Lietuvoje ir Latvijoje, o nuo 2016 metų groja kas mėnesį vykstančiuose Utenos tradicinių šokių klubo renginiuose, dalyvauja LNK C akcijoje „Visa lietuva šolka“ 2016, 2017 metais rengiamoje Utenoje. Jonas taip pat dažnai koncertuoja duetu su ansamblio būgnininkais arba pats pritaria būgneliu grojant armonikai, taip pat mielai groja su broliu Svajūnu. 2012 m. respublikinėje Peterburgo armonikų šventėje Jonas mažuoju būgneliu pritarė broliui, 2014 m. jau pats grojo Peterburgo armonika, jam pritarė A. Nalivaikaitė, 2016 m. – V. Arelytė, K. Laučiūtė. Dalyvavo varžytuvėse „Mažoji armonika“ Širvintose 2013, 2014, 2016 ir 2017 m. ir savo amžiaus grupėje tapo laureatu. Varžytuvėse

„Armonikierių du@i“ 2013 m. brolių Jono ir Svajūno Ilčiukų duetui buvo padovanota vokiška „Hohner“ armonika. Šiame konkurse 2014 ir 2015 m. duetu grojo Jonas Ilčiukas rusiška armonika ir molėtiškis Viltautas Dranseika su vokiška armonika bei pelnė nominacijas „Perspektyviausi armonikieriai“ ir „Publikos prizas“, o 2016 m. šeimyninis Ilčiukų duetas pelnė nominaciją „Geriausių jaunųjų armonikierių duetas“. J. Ilčiukas ne kartą pasirodė įvairiose TV laidoose. Su kapela „Sietynėlis“ ir ansambliu „Sietynas“ grojo LRT laidoje „Duokim Garo“ 2015 metais ir 2016 metais – III vietą. Laidoje „Iš senolių lobyno“ 2016 metais buvo nufilmuotas su kapela, laidoje „Mano kiemas“ tais pačiais metais mažuoju būgneliu Jonui pritarė Lukas Gaižutis. J. Ilčiukas taip pat buvo nufilmuotas šventėje „Linksmoji armonika“ Utenoje, rodytoje LRT laidoje „Gimtoji žemė“ (2014 metais). Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinį diską: „Tramtatulis“ 2015: laureatų įrašai / sudarytoja Jūratė Šemetaitė, Vilnius: LNKC įrašų studija, 2015.

Svajūnas Ilčiukas

Gimė 1994 metais Utenos rajono Pakalniškių kaime. Nuo 2002 metų lankė Utenos muzikos mokyklą, mokėsi mokytojos Rimos Garsonienės vadovaujamoje folkloro studijoje – ansamblyje ir kapeloje. Mokėsi groti mažuoju būgneliu su pagaliuku, kanklėmis, skudučiais, rusiška standartizuota ir Peterburgo armonikomis, savarankiškai mokėsi groti bajanu. Muzikuoti akordeonu mokėsi Dalios Juodeškienės klasėje, vėliau pas mokytoją Renatą Buzėnaitę. Raimondas Garsonas konsultavo, kaip groti uteniškių kūrinius Peterburgo armonika. Groti armonikomis ir cimbolais mokėsi ir tradicinio muzikavimo kursuose Visagine. 2009–2013 metais Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorijoje tęsė akordeono specialybę. 2013 metais LMTA pradėjo etnomuzikologijos studijas. Studijuodamas Vilniuje, lankė įvairius folkloro kolektyvus: Vilniaus mokytojų namų Irenos Strazdienės vadovojamą vaikų ir jaunuolių folkloro ansamblį „Reketukas“ ir etnomuzikologės dr. Dalios Vaicenavičienės vadovojamą Vilniaus kolegijos folkloro ansamblį „Želmuo“. Groja Vilniaus ir Varėnos tradicinių šokių klubų organizuojamuose renginiuose. Lanko etnoinstrumentologo, doc. Evaldo Vyčino vadovojamą LMTA folkloro studiją, etnomuzikologės Lijanos Šarkaitės-Vilums vadovojamą Vilniaus folkloro kolektyvą „Laukis“, groja etnokultūros puoselėtojų grupėje „Prie progos“. Keletą metų dalyvauja Utenos kraštotyros muziejaus etnologo R. Garsono organizuojamose instrumentologinėse ir folklorinėse ekspedicijose. Su įvairiais kolektyvais Svajūnas dalyvauja respublikiniuose ir tarptautiniuose festivaliuose: „Sėlos muzikantai“, „Linksmoji armonika“, „Skamba skamba kankliai“, „Griežynė“ ir kt. Su broliu Jonu grojo respublikinėse šventėse „Linksmoji armonika“ Utenoje (2014 ir 2016 metais) ir Peterburgo armonikų šventėje (2010–2014 metais). Svajūnas Ilčiukas dalyvavo įvairiose varžytuvėse, konkursuose ir pelnė prizines vietas. Vaikų ir moksleivių – lietuvių liaudies kūrybos atlikėjų – konkurse „Tramtatulis“, 2011 metais, grodamas Peterburgo armonika, tapo laureatu. Respublikinėje armonikininkų šventėje-varžytuvėse „Mažoji armonika“ Širvintose 2012 metais pelnė nominaciją „Geriausias jaunas armonikininkas“. Tarptautiniame konkurse-varžytuvėse „Armonikierių du@i“ Molėtuose 2012 metais grojo net trijuose duetuose: su broliu Jonu ir su M. Katinu grojo Peterburgo armonikomis, o su R. Junevičiumi – rusiškėmis standartizuotomis armonikomis, gavo Seimo nario apdovanojimą. 2013 metais grojo duetu su broliu rusiškėmis standartizuotomis armonikomis, gavo „Hohner“ armoniką. Pastaraisiais metais dirba Vilniaus mokytojų namuose administratoriumi. Groja tradicinių šokių klubuose, stovyklose visoje Lietuvoje. Taip pat dalyvauja projekte su Veronika Povilioniene „Pasidainavimai visai Lietuvai“. Ne kartą dalyvavo laidoje „Duokim garo“ su įvairiais kolektyvais, buvo filmuotas kartu su kapela „Muzikantai iš pa Utenas“ šventėje „Linksmoji armonika“ Utenoje, rodytoje LRT laidoje „Gimtoji žemė“. Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinius diskus: „Tramtatulis“ 2011: laureatų įrašai / sudarytoja Jūratė Šemetaitė, Vilnius: LNKC įrašų studija, 2011; Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013.

Mindaugas Katinas

Gimė 1997 metais Utenoje, šiuo metu gyvena ir mokosi Danijoje. Baigė Utenos muzikos mokyklą. Buvo mokytojos Rimos Garsonienės vadovaujamos folkloro studijos ansamblio ir kapelos muzikantas. Mokėsi groti mažuoju būgneliu su pagaliuku, kanklėmis, Peterburgo armonika. Saksofonu muzikuoti mokė mokytojas Evaldas Beinoravičius. Mindaugas yra koncertavęs įvairiuose Utenos miesto, rajono, respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose, tarptautiniuose folkloro festivaliuose: „Saulytė“, „Skamba skamba kankliai“, „Sėlos muzikantai“ ir kt. Pirmojoje respublikinėje Peterburgo armonikų šventėje 2010 metais kapeloje grojo Svajūnas Ilčiukas ir Mindaugas Katinas (Peterburgo armonikomis), Lukas Tamašauskas ir Eligijus Šinkūnas – būgneliais, Vaiva Narveišytė griežė suiku. Mindaugas taip pat dalyvavo Utenos kraštotyros muziejaus renginiuose: tautodailininkų parodų pristatymuose, R. Garsono edukacinėse pamokose „Lietuvių liaudies muzikos instrumentai“. Ne kartą teko groti su kapelomis – „Sietynėlis“, „Muzikantai iš pa Utenas“ įvairiuose Utenos rajono ir miesto renginiuose, LRT laidoje „Duokim garo“. Tarptautiniame instrumentinio folkloro festivalyje „Griežynė“ 2012 metais Vilniuje grojo trijų kartų peterbugskininkai – Rimas Valentas Trainys, Raimondas Garsonas, Mindaugas Katinas, Svajūnas Ilčiukas ir būgnelininkė Justina Savickaitė. Mindaugas Katinas yra pelnęs apdovanojimų. Regioninėse varžytuvėse „Mažoji armonika“ 2011 metais Širvintose Mindaugas pelnė 3 vietą, o 2013 metais tapo B grupės nugalėtoju, „Šauniausiu armonikininku“. Regioninėse armonikininkų varžytuvėse „Aukštaitijos armonika“ 2012 metais Biržuose laimėjo 3 vietą bei Seimo nario piniginių prizą. Lietuvos vaikų ir moksleivių – liaudies kūrybos atlikėjų – konkurse „Tramtatulis“ 2011 metais laureatais tapo jaunų muzikantų duetas – Mindaugas Katinas, grodamas Peterburgo armonika, ir Eligijus Šinkūnas, pritardamas mažuoju būgneliu. 2013 metais tapo šio konkurso diplomantais su kapela „Sietynėlis“. Tarptautiniame konkurse-varžytuvėse „Armonikierių du@i“ Molėtuose 2012 metais Mindaugas grojo dviejuose duetuose: su Eligijumi Šinkūnu ir su Svajūnu Ilčiuku, su kuriuo pelnė specialų LR Seimo nario P. Čimbaro prizą, 2013 metais, grodami su E. Šinkūnu, pelnė nominaciją „Perspektyviausi muzikantai“. Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinius diskus: „Tramtatulis“ 2011: laureatų įrašai / sudarytoja Jūratė Šemetaitė, Vilnius: LNKC įrašų studija, 2011 (įrašai yra ir LNKC mediatekoje); Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013.

Deividas Pernavas

Gimė 2002m. Utenoje, gyvena ten pat. Lanko UMM, yra mokytojos R. Garsonienės vadovaujamo folkloro ansamblio „Sietynas“ ir kapelos „Sietynėlis“ muzikantas. Mokosi groti Peterburgo, rusiška ir vokiška „Hohner“ armonikomis, mažuoju būgneliu su pagaliuku, kanklėmis, cimbolais, skudučiais, ragais. Groti Peterburgo ir „Hohner“ armonikomis pradėjo 2015 m., rusiška chromatine armonika – 2016 m. Muzikuoti smuiku moko mokytoja Danutė Aleknienė. Tradicinio muzikavimo kursuose Visagine griežti smuiku mokė dr. Gaila Kirdienė 2015 m., rusiška armonika – etnomuzikologas Arvydas Kirda 2016 m. Kaip griežti tradicinius uteniškių kūrinius smuiku, konsultuoja Aušrinė Garsonaitė, Peterburgo armonika – Raimondas Garsonas. Su kapela „Sietynėlis“ Deividas koncertuoja UMM, miesto, rajoniniuose, respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose. Groja gegužinėse, per Sekmines, Antanines, Utenos kultūros centro rengiamas Jonines, Velykas, Užgavėnes, Utenos miesto šventes. Utenos kraštotyros muziejuje – per tautodailininkų parodų ir knygų pristatymus, kitomis progomis. Skirtinguose renginiuose groja įvairiais muzikos instrumentais. Kapeloje „Sietynėlis“ grojo keturi muzikantai – Deividas Pernavas /smuikas/, Jonas Ilčiukas ir Eligijus Šinkūnas /Peterburgo armonikos/, Lauryna Mackutė /mažasis būgnelis/. Su kapela grojo varžytuvėse „Kaimynėli, būki svečias“ 2016 m. Širvintose, kur pelnė diplomą ir piniginių prizą, dalyvavo festivalyje „Griežynė“ 2016 metais Vilniuje. Trys kapelos „Sietynėlis“ muzikantai – D. Pernavas /smuikas, rusiška armonika/, J. Ilčiukas /Peterburgo ir rusiška armonikos/, Augustinas Maniušis /mažasis būgnelis/ su folkloro ansambliu grojo festivalyje „Baltų raštai“ 2016, 2017 m. Kaune. Su kapela „Sietynėlis“ grojo festivalyje „Sėlos muzikantai“ 2017 metais Dusetose.

Lietuvos vaikų ir moksleivių – liaudies kūrybos atlikėjų – konkurse „Tramtatulis“ 2017 m. tapo diplomantais. D. Pernavas su kapelos „Sietynėlis“ muzikantais dalyvauja Tradicinių šokių klubų veikloje Lietuvoje. Deividas /mažasis būgnelis/ su J. Ilčiuuku /Peterburgo armonika/ grojo Tradicinių šokių klubo Vilniuje šokių studijos „ByTikZyz“ renginyje „Žieminiai šokiai“ (2015 m.). Kapelos „Sietynėlis“ – D. Pernavas, J. Ilčiukas, A. Maniušis bei folkloro ansamblio „Sietynas“ būgnelininkai nuo 2016 m. groja kasmėnesiniuose Utenos tradicinių šokių klubo renginiuose, dalyvauja LNKČ akcijoje „Visa Lietuva šoka“ rengtoje Utenoje 2016, 2017 m. Respublikinėje Peterburgo armonikų šventėje Utenoje 2016 m. grojo su Peterburgo armonika, o mažuoju būgneliu jam pritarė Lauryna Mackutė. Respublikiniame moksleivių instrumentinio folkloro festivalyje „Čirpynė“ 2016 metais Kaune Deividas grojo rusiška armonika su būgnelininke Monika Purvinyte. Respublikinėse varžytuvėse „Mažoji armonika“ Širvintose 2017 metais Deividas grojo rusiška armonika su būgnelininku Augustinu Maniušiu. Deividas dainavo ir kankliavo kanklininkų stovykloje „Skambantys kankleliai“ Užpaliuose (2015 m.), vaikų ir jaunimo folkloro festivalyje „Zalvynė“ (2015 m.) Zarasuose, Utenos miesto šventėje (2016 m.), tradiciniame pilietinės dainos festivalyje „Volunge šauk ažuole“ (2016 m.) ir kitur. Su folkloro ansambliu „Sietynas“ dalyvavo LRT laidoje „Duokim garo“ 2016 m. /2016 01 15, 2016 02 12, 2016 04 08/; Rytų Aukštaitijos TV laidoje „Iš senolių lobyno“ /ratv.lt 2016 07 16, 2016 07 30/, „Instrumentų gamyba“ /ratv.lt 2016 10 22/.

Eligijus Šinkūnas

Gimė 1999 m. Utenoje, gyvena ten pat. 2009–2017 m. mokėsi UMM folkloro studijoje, buvo mokytojos R. Garsonienės vadovaujamo folkloro ansamblio „Sietynas“ ir kapelos „Sietynėlis“ muzikantas ir dainininkas. Mokėsi dainuoti, groti kanklėmis, skudučiais, tradicinio muzikavimo kursuose Visagine 2012 m. mokėsi groti cimbolais, tačiau pagrindiniai muzikos instrumentai buvo mažasis būgnelis ir Peterburgo armonika. Jo prosenelis Jonas, gyvenęs Utenos r. Vyžių k., padarė 10 smuikų, su broliais buvo muzikantai. Eligijus, besimokydamas muzikos, ne kartą pasirodė scenoje su gitara grojančiu tėvu Remigijumi, kuris yra atgrojęs 12 vestuvių. Jie dalyvaudavo Kovo 11-ajai skirtame UMM muzikuojančių šeimų koncerte „Vienu ritmu“ (2012 m.) – tėvas grojo gitara šalia Peterburgo armonika grojusio Eligijaus, kitus kartus abu dainuodavo ir skambindavo gitaromis. Šeimyninis duetas dalyvaudavo Vasario 16-ajai skirtame pilietinės dainos konkurse-festivalyje „Volunge šauk ažuole“, kuriame 2016, 2017 m. tapo laureatais. Grodamas duetu ar kapeloje, ne kartą pelnė apdovanojimų. Respublikinėse varžytuvėse „Armonikietrių du@i“ 2012 m. grojo su Mindaugu Katinu, gavo Seimo nario piniginį prizą, 2013 m. šis duetas pelnė nominaciją „Perspektyviausi muzikantai“ su Brigita Miliūte /mažasis būgnelis/. Vaikų ir moksleivių – liaudies kūrybos atlikėjų – konkurse „Tramtatulis“ 2011 m. laureatais tapo E. Šinkūnas / mažasis būgnelis/ ir M. Katinas /Peterburgo armonika/, 2015 m. tapo laureatais su kapela „Sietynėlis“, 2017 m. laureatais tapo E. Šinkūno /mažasis būgnelis/ ir Mindaugo Didžioko /Peterburgo armonika/ duetas. Kapelų varžytuvėse „Kaimynėli, būki svečias“ 2016 m. Širvintose su kapela „Sietynėlis“ pelnė diplomą bei piniginį prizą. E. Šinkūnas dalyvavo UMM, miesto, rajoniniuose, respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose. Koncertavo su vienu ar keliais folkloro ansamblio „Sietynas“ būgnelininkais, kapela „Sietynėlis“, jam teko groti ir su kelių kartų armonikininkų ansambliu. Peterburgo armonikininkų šventėje 2012 m. grojo su kapela „Sietynėlis“ ir armonikininkų ansambliu, 2016 m. su kapela „Sietynėlis“. Ne kartą pasirodė LRT laidoje „Duokim garo“, „Gimtoji žemė“ ir Rytų Aukštaitijos TV laidoje „Iš senolių lobyno“. Muzikanto groti kūriniai įrašyti į kompaktinius diskus: „Tramtatulis“ 2011: laureatų įrašai / sudarytoja Jūratė Šemetaitė, Vilnius: LNKČ įrašų studija, 2011; „Tramtatulis“ 2015: laureatų įrašai / sudarytoja Jūratė Šemetaitė, Vilnius: LNKČ įrašų studija, 2015; „Tramtatulis“ 2017: laureatų įrašai / sudarytoja Jūratė Šemetaitė, Vilnius: LNKČ įrašų studija, 2017; Peterburgo armonika: Lietuvių instrumentinė muzika / sudarytojas Arūnas Lunys, Vilnius: LLKC, Utenos EKC, 2013.

Peterburgo armonikos mokymo metodika

Prieš pradėdamas mokytis groti, kiekvienas turėtų atkreipti dėmesį į tam tikrus dalykus. Pirmiausia išmokime sėdėti ir laikyti instrumentą. Tai nėra tas instrumentas, kuriuo galima pagroti iš karto. Todėl reikia gerai pastudijuoti klaviatūrą. Čia pateikiamos tam tikros schemos ir nuotraukos, kurios padeda viską geriau suprasti.

Kaip laikyti armoniką

Muzikantas atsisėda ant kietos kėdės ir nugarą atremia į atlošą. Tada užsikelia kairę koją ant dešinės ir pasideda armoniką ant kairės (1 pav.).

1 pav. Armonikos laikymas užsikėlus koją ant kojos

Kai kurie muzikantai nekelia kojos ant kojos, grieždami armoniką pasideda arba ant dešinės kojos (2 pav.), arba ant abiejų (3 pav.).

2 pav. Armonikos laikymas pasidėjus instrumentą ant dešinės kojos

3 pav. Armonikos laikymas pasidėjus instrumentą ant abiejų kojų

Armonikos diržą griežikas užsideda ant dešinės rankos tarp peties ir alkūnės, o dešinės rankos delną atremia į klaviatūros briauną ir palieka nykščio pirštą po klaviatūra (4 pav.).

4 pav. Diržo padėtis

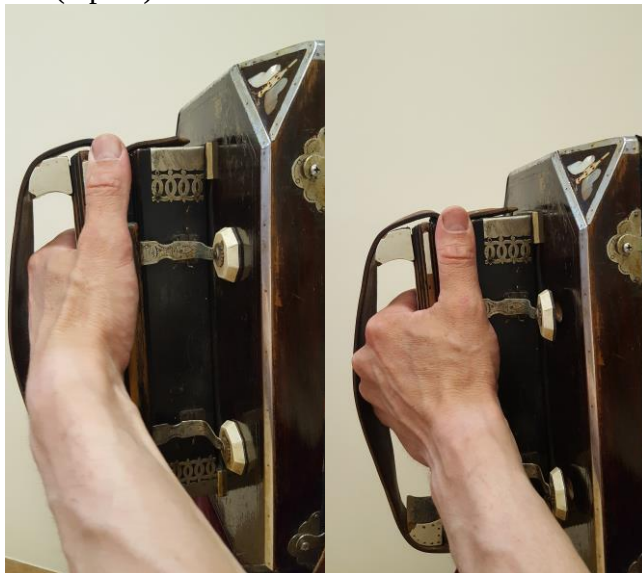
Diržas uždedamas ant dešinės rankos tam, kad galima būtų traukti dumples į išorę, o delnas į klaviatūros briauną atremiamas todėl, kad dumples būtų galima stumti į vidų. Kai kada armonikai laikyti naudojami du diržai, tuomet galima groti ir atsistojus, panašiai kaip akordeonu.

Kairė ranka perkišama per kairės rankos diržą. Kai kuriose armonikose panašus dirželis yra ir prie dešinės rankos, bet muzikantai dažniausiai jo nenaudoja, nes jis trukdo techniškai atlikti melodijas. Stumiant dumples kairė ranka remiasi į armonikos kairės pusės klaviatūros briauną, o traukiant – į diržą, gerokai atitraukiant delną nuo klaviatūros briaunos. Bosai griežiami irgi keturiais pirštais, todėl nykštys atremiamas į kairės rankos dirželio viršutinę sujungimo vietą (5 pav.).

5 pav. Kairės rankos padėtis griežiant armonika

Grojančiam Peterburgo armonika dummies traukti ir tempti dažnai tenka netolygiai, todėl greitesniam dummies sustūmimui arba traukimui delnu paspausti naudojamas klavišas, kuris atidaro dvi oro sklendes (6 pav.).

6 pav. Vidinė kairės rankos delno dalimi žemiau spaudžiamas mygtukas, kuris atidaro oro sklendę

Prieš pradėdamas groti muzikantas paspaudžia oro sklendę ir šiek tiek ištraukia dummies, nes daugiausia melodijos pradėdamos groti dummies stumiant į vidų.

Peterburgo armonikos struktūra ir derinimas

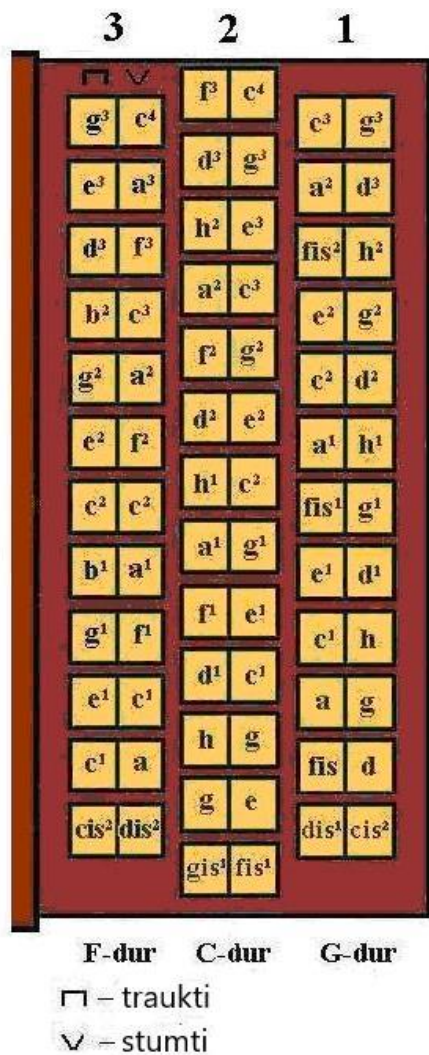
Trijų eilių Peterburgo armonika turi tokį pat derinimą kaip ir Vienos trieilė armonika, tik tai jos kairės klaviatūros klavišai išdėlioti ne trimis eilėmis (kaip Vienos armonikos), o patogiau muzikantui – dviem. Dešinė trijų eilių armonikos klaviatūra – tai patobulinta dvieilė ir tarp eilių ji turėjo tą patį kvartos ir kvintos santykį. Iš šio tipo instrumentų Lietuvoje dažniausiai pasitaiko tokių, kurie dešinėje klaviatūroje turi 37 klavišus, kairėje – 16. Dešinės klaviatūros garsynas – nepilnos keturios oktavos. Kaimo armonikininkai daugiausia vartoja tik dvi vidurines oktavas, turinčias beveik pilną chromatiką (kiekvienoje iš jų trūksta vieno garso). Tačiau patogios yra šešios tonacijos (įskaitant ir paralelines minorines), atitinkančios tris dešinės klaviatūros eiles. Tonacijų pasirinkimą apriboja ir nedidelis akompanimento akordų skaičius.

Trijų eilių armonika sujungia tris pagal kvartų ir kvintų ratą suderintas gretimomis tonacijomis vienos eilės armonikas. Tempiant ir glaudžiant dupleles galima išgauti daugelį pasikartojančių įvairiose eilėse garsų. Todėl muzikantui nereikia taip dažnai kaitalioti dumplių judėjimo krypties, kaip griežiant dviejų eilių ir ypač vienos eilės armonika. Vietiniai lietuvių meistrai, sekdami Peterburgo armonikomis, patys pradėjo daryti analogiškus instrumentus.

Peterburgo armonikos dešinės pusės klaviatūra turi tris eiles. Instrumente tarsi telpa trys armonikos, nes kiekvienos klaviatūros eilutės garsai yra skirtingose tonacijose: pirmos eilės G dur, antros eilės – C dur, trečios eilės – F dur¹.

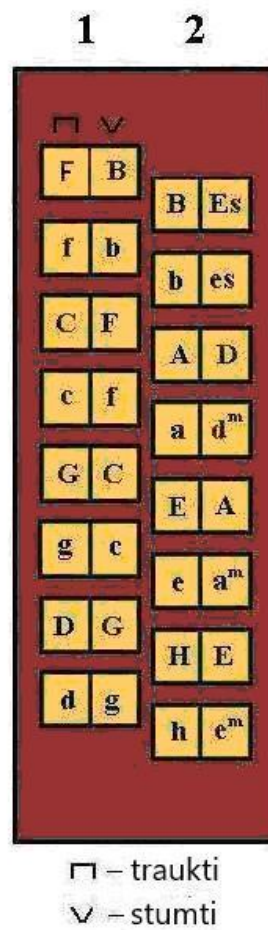
Toliau esančiame paveikslėlyje (7 pav.) parodyta dešinės rankos klaviatūra. Armonika ypatinga tuo, kad kiekvienas klavišas stumiamas skleidžia vieną garsą, o traukiamas – kitą. Schemoje kiekvienas klavišas padalytas į dvi dalis. Kairėje pusėje raidinis natos traukiant pavadinimas, dešinėje – stumiant.

¹ Atsižvelgiant į tai, kaip armonika suderinta, tonacijos gali būti kitokios.

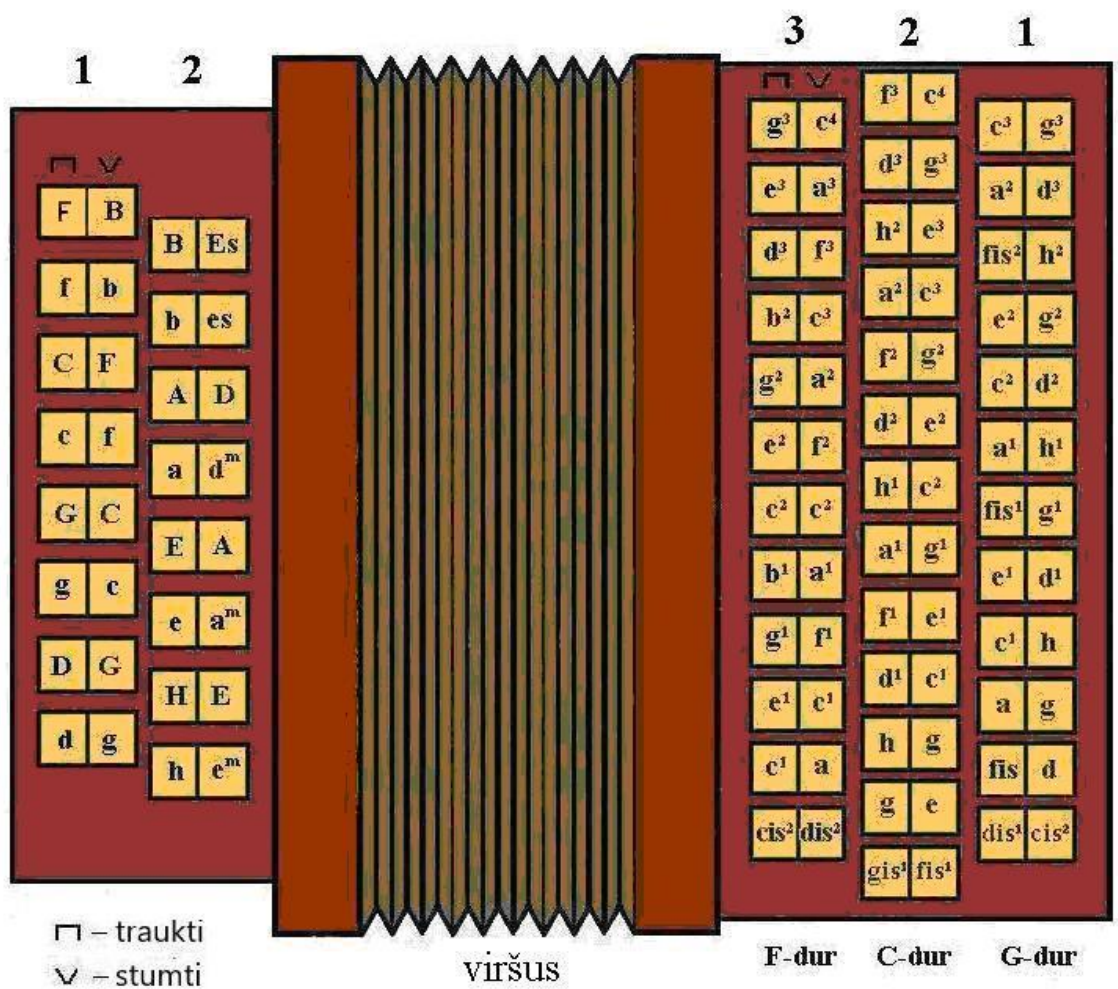
7 pav. Dešinė armonikos klaviatūra

Kairės klaviatūros schema pateikiama taip, kokį vaizdą muzikantas mato žiūrėdamas iš viršaus, pasiėmęs armoniką ant kelių ir pasirengęs groti. Taigi pirmoji eilutė yra iš krašto, o apatiniai klavišai iš tikrųjų viršuje. Klaviatūros schemeje apačioje didžiosios raidės žymi bosinius raidinius natų pavadinimus, mažos – akordų (8 pav.). Pirmoje kairės rankos klaviatūros eilutėje yra pagrindiniai, dažniausiai naudojami bosai su pagrindiniais akordais, antroje – bosai su mažoriniais ir minoriniais akordais. Kaip ir dešinės rankos klaviatūros schemeje, čia taip pat kiekvienas klavišas žymimas dviem raidėmis, kairėje pusėje dupleles traukiant išgaunamos natos pavadinimas, dešinėje – stumiant.

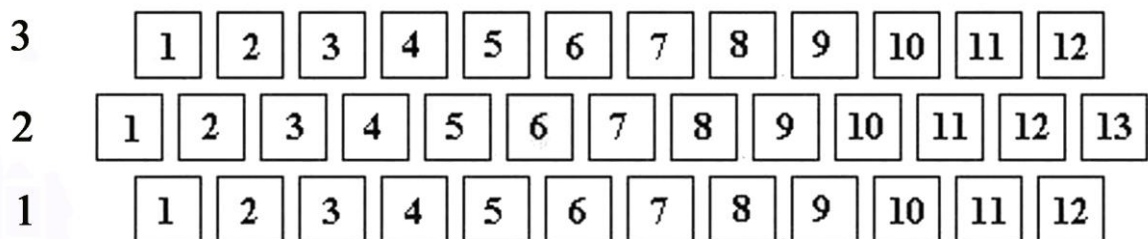
8 pav. Kairė armonikos klaviatūra

Paveikslėlyje toliau pateikiama vaizduojama visa Peterburgo armonikos schema su abiem klaviatūromis ir dumplėmis (9 pav.).

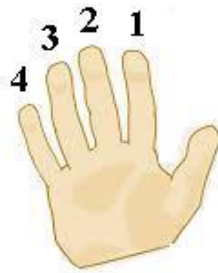

9 pav. Peterburgo armonikos schema

Kad būtų lengviau mokytis, visi dešinės klaviatūros klavišai numeruojami, t. y. numeriai rašomi vietoj raidžių (10 pav.). Skaičiai kairėje žymi kiekvienos klaviatūroje esančios klavišų eilės numerį.

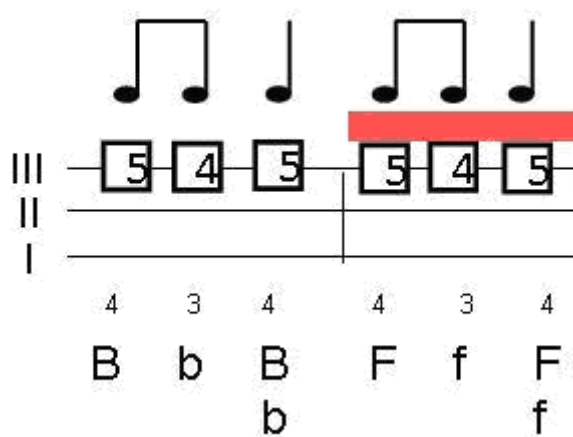
10 pav. Dešinės rankos klaviatūra, sužymėta skaičiais

11 pav. Pirštuotė

Peterburgo armonikos pirštų numeracija naudinga išmokti skaitant schemas (11 pav.).

Schemų paaiškinimas

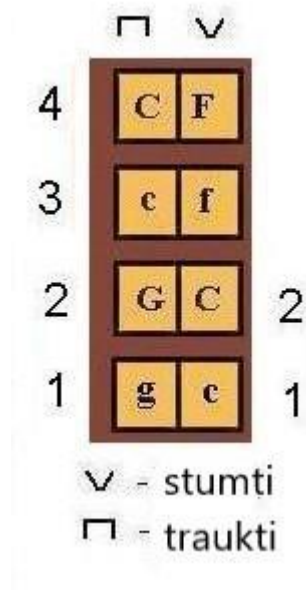
12 pav. Dešinės rankos klaviatūros schema
ir bosai

I, II, III – dešinės klaviatūros eilučių
numeracija

- melodijos ritmas;
- raudona linija – dumples stumti, kai jos
nėra – dumples traukti;
- skaičiai kvadratukuose rodo dešinės rankos
klavišo numerį;
- žemiau einantys skaičiai rodo dešinės
rankos pirštų numerį;
- didžiosios raidės reiškia pagrindinį bosą;
- mažosios – akordą;

kai didžioji raidė virš mažosios, tai reiškia,
kad pagrindinį bosą ir akordą reikia spausti
kartu.

Schemoje toliau (13 pav.) nurodyti pirštai, kuriais grojami bosai kairėje klaviatūroje. Viršutiniai bosai visada grojami antru ir pirmu pirštais, o apatiniai – ketvirtu ir trečiu pirštais.

13 pav. Kairės rankos klaviatūra su pirštais

Suktinis

III 5 4 5 5 4 5 4 3 2 3 4 5 5 4 5 4
 II
 I 4 3 4 4 3 4 3 2 1 2 3 4 4 3 4 3
 B b B F f F C c C c F f F F f F f

1. 2.

III II I

4 4 3 3 3 3 2 3 2 2 1 2 3 3 2 3 3 4 3

F f C c F f F f C c C c F f F f F f F f

14 pav.